

Sygn. akt: I C 651/16 upr.

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2017 r.

Sąd Rejonowy w Brzesku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Agata Gawłowska-Sobusiak
Protokolant:	stażysta Wioletta Golonka

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2017 r. w Brzesku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.**

przeciwko J. D.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego J. D. na rzecz strony powodowej (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. kwotę 1 283,40 zł (jeden tysiąc dwieście osiemdziesiąt trzy złote 40/100) z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP, ale nie wyżej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie w zapłacie, liczonymi od kwoty 1 273,40 zł (jeden tysiąc dwieście siedemdziesiąt trzy złote 40/100) od dnia 28 kwietnia 2016 r. do dnia 4 września 2017 r.;

II. płatność zasądzonej w punkcie I. wyroku kwoty 1 283,40 zł (jeden tysiąc dwieście osiemdziesiąt trzy złote 40/100) rozkłada na dwadzieścia siedem miesięcznych rat:

- pierwsza rata w kwocie 10,00 zł (dziesięć złotych 00/100) płatna w terminie jednego miesiąca od prawomocności niniejszego wyroku – bez odsetek,

- druga rata w kwocie 23,40 zł (dwadzieścia trzy złote 40/100) płatna w terminie dwóch miesięcy od prawomocności niniejszego wyroku – z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP, ale nie wyżej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie w zapłacie,

- kolejnych dwadzieścia pięć rat w kwotach po 50,00 zł (pięćdziesiąt złotych 00/100) każda płatnych do piątego dnia każdego kolejnego następującego po sobie miesiąca począwszy od czwartego miesiąca od prawomocności niniejszego wyroku - z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP, ale nie wyżej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie w zapłacie;

III. oddala powództwo w pozostałej części;

IV. koszty procesu między stronami wzajemnie znosi;

V. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Brzesku na rzecz adwokat M. K. wynagrodzenie w kwocie 332,10 zł (trzysta trzydzieści dwa złote 10/100) za pomoc prawną świadczoną pozwanemu z urzędu.

Sędzia

SR Agata Gawłowska-Sobusiak

Sygn. akt I C 651/17

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Rejonowego w Brzesku z dnia 4 września 2017 r.

Strona powodowa (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. domagała się zasądzenia od pozwanego J. D. kwoty 1 313, 23 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP liczonymi od kwoty 1 288, 40 zł od dnia 28 kwietnia 2016 r do dnia zapłaty. Nadto wniosła o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadniając pozew oraz w dalszych pismach procesowych, strona powodowa podniosła, że prowadzi działalność gospodarczą w zakresie udzielania pożyczek osobom fizycznym. Strona powodowa udzieliła pozwanemu pożyczki nr (...) (...) w dniu 2 czerwca 2015 r w kwocie 2 577, 60 zł, którą pozwany miał spłacić w 12-tu miesięcznych ratach po 214, 80 zł każda. W umowie zaznaczono, że w razie braku spłat, strona powodowa może podjąć działania windykacyjne, których koszt poniesie pozwany, ale nie wyższej niż w kwocie 20, 00 zł. Wobec braku terminowych spłat, strona powodowa wezwała pozwanego pismem z dnia 2 listopada 2011 r do uregulowania zaległości, a następnie w piśmie z dnia 9 lutego 2016 r złożyła oświadczenie o wypowiedzeniu umowy. Strona powodowa podała, że z dniem 17 marca 2016 r roszczenia wynikające z umowy pożyczki stały się wymagalne, a składały się na nie:

- kapitał w kwocie 2 577, 60 zł pomniejszonym o wpłatę w kwocie 1 289, 20 zł, tj. kwota **1 288, 40 zł**,

- koszty windykacji w kwocie 20, 00 zł (koszt wezwania do zapłaty z dnia 2 listopada 2015 – 10, 00 zł, koszt wezwania do zapłaty z dnia 9 lutego 2016 r – 10, 00 zł) pomniejszony o wpłatę w kwocie 10, 00 zł, tj. kwota **10, 00 zł**.

Nadto strona powodowa domagała się skapitalizowanych odsetek w kwocie **14, 83 zł** obliczonych od kapitału w kwocie 1 288, 40 zł naliczanych od dnia następnego po dniu postawienia wierzytelności w stan wymagalności do dnia poprzedzającego wniesienie pozwu tj. za okres od 18 marca 2016 r do 27 kwietnia 2016 r.

Strona powodowa podniosła, że umowa pożyczki zawarta z pozwanym była nieoprocentowana, a jedyny koszt związany z udzieleniem pożyczki stanowiła prowizja. Obowiązujące przepisy o kredycie konsumenckim nie zawierają maksymalnego progu prowizji, który strony umowy kształtują w ramach swobody umów. Pozwany zawierając umowę dokładnie orientował się w swojej sytuacji osobistej i materialnej, zapoznał się z umową, która została sporządzona w sposób „wyraźny i czytelny”, podpisał ją i początkowo dokonywał spłat rat. Odnosząc się do dalszych zarzutów pozwanego, strona powodowa podniosła, że „potrzeba gotówki nie świadczy o przymusowym położeniu w rozumieniu art. 388 kc”.

Strona powodowa złożyła pozew w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie VI Wydział Cywilny w dniu 9 czerwca 2016 r wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zobowiązując pozwanego do zapłaty na rzecz strony powodowej kwoty dochodzonej pozewem wraz z odsetkami i kosztami procesu.

Od powyższego nakazu zapłaty sprzeciw złożył pozwany. Pozwany zaskarżył nakaz zapłaty w całości, wniósł o oddalenie powództwa w całości i nieobciążenie go kosztami procesu.

W uzasadnieniu sprzeciwu, dalszych pismach procesowych oraz na rozprawie, pozwany zarzucił, że spłacił kwotę pożyczki „ale bez lichwiarskich odsetek” i przy zawieraniu umowy nie poinformowano go o wysokości odsetek. Następnie podniósł, że zastrzeżenie w umowie prowizji wyższej niż kwota wypłaconej „do ręki” pożyczki, stanowi formę wyzysku i naruszenie zasad współżycia społecznego. Podkreślił, że znajduje się w trudnej sytuacji osobistej i finansowej, która była znana stronie powodowej w momencie udzielania pożyczki. Pozwany jest osobą w zaawansowanym wieku i schorowaną - inwalidą I grupy „z narządu ruchu i wzroki na trwale”; mieszka samotnie; utrzymuje się z „głódowej renty” wypłacanej przez ZUS, „obciążonej zajęciem komorniczym” i nie ma majątku, który mógłby spieniężyć. Wobec powyższego, powództwo winno zostać oddalone.

Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie VI Wydział Cywilny postanowieniem z dnia 20 września 2016 r stwierdził skuteczne wniesienie sprzeciwu i przekazał sprawę do rozpoznania tut. Sądu.

T.. Sąd postanowieniem z dnia 17 maja 2017 r zwolnił pozwanego od kosztów sądowych i ustanowił dla niego pełnomocnika w osobie adwokata.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Strona powodowa prowadzi działalność gospodarczą w zakresie udzielania pożyczek osobom fizycznym.

Pozwany zawarł ze stroną powodową umowę pożyczki nr (...)(...) dnia 2 czerwca 2015 r. Strona powodowa udzieliła pozwanemu pożyczki w kwocie 2 577, 60 zł, na którą składały się:

- kapitał w kwocie 1 200, 00 zł,
- prowizja w kwocie 1 377, 60 zł.

Pożyczka była nieoprocentowana, a jedyne „wynagrodzeniem” za udzielenie pożyczki stanowiła wspomniana prowizja. Prowizja została pobrana przez potrącenie dokonane w dniu wypłaty pożyczki. Zatem pozwany „do ręki” winien otrzymać kwotę 1 200, 00 zł.

Pożyczka miała być spłacona do dnia 2 czerwca 2016 r, w 12-tu miesięcznych ratach (czyli przez okres 1-go roku) w kwocie po 214, 80 zł każda.

W umowie zastrzeżono, że w przypadku opóźnienia w spłacie pożyczki strona powodowa ma prawo do naliczania odsetek umownych za opóźnienie według zmiennej stopy procentowej, która się równa 4-krotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP.

Nadto w umowie stwierdzono, że w razie zwłoki z zapłatą 2-ch pełnych rat pożyczki w terminie wynikającym z harmonogramu spłaty, strona powodowa może wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia, po uprzednim bezskutecznym listownym wezwaniu.

Także w przypadku opóźnienia w spłacie, strona powodowa może już w trakcie trwania umowy podjąć działania windykacyjne obejmujące w szczególności: wezwanie do zapłaty wysłane listem poleconym, monity telefoniczne, monity sms oraz wizyty terenowe. Za podjęcie działań windykacyjnych strona powodowa może naliczyć koszty tych działań, ale nie więcej niż w kwocie 20, 00 zł łącznie.

Dowód:

- umowa pożyczki nr (...)(...) dnia 2 czerwca 2015 r – k. 35-38,

- przesłuchanie pozwanego – k. 92-93.

Strona powodowa wypłaciła powodowi z umowy pożyczki „do ręki” tylko kwotę **1 185, 00 zł.**

Dowód:

- dowód wypłaty z dnia 2 czerwca 2015 r- k. 20, 21, 76, 77,

- przesłuchanie pozwanego – k. 92-93.

Na poczet umowy pozwany wpłacił łącznie kwotę **1 299, 20 zł**, a to:

- w dniu 24 czerwca 2015 r kwota 214, 80 zł,
- w dniu 24 lipca 2015 r kwota 214, 80 zł,
- w dniu 24 sierpnia 2015 r kwota 214, 80 zł,
- w dniu 24 września 2015 r kwota 214, 80 zł,
- w dniu 24 listopada 2015 kwota 220, 00 zł,
- w dniu 23 grudnia 2015 kwota 220, 00 zł,

Dowód:

- potwierdzenie przelewu z dnia 24 czerwca 2015 r – k. 18, 74

- dowód wpłaty z dnia 24 lipca 2015 r – k. 19, 75,

- dowód wpłaty z dnia 24 sierpnia 2015 r – k. 19, 75,

- potwierdzenie przelewu z dnia 24 września 2015 r – k. 18, 74,

- dowód wpłaty z dnia 24 listopada 2015 r – k. 17, 73,

- dowód wpłaty z dnia 23 grudnia 2015 r – k. 20, 76,

- przesłuchanie pozwanego – k. 92-93.

Pozwany w październiku 2015 r uległ poważnemu wypadkowi, przebywał w szpitalu – o czym poniżej – i zaniechał spłaty pożyczki.

Wobec powyższego strona powodowa wystosowała do pozwanego wezwanie do zapłaty datowane na dzień 2 listopada 2015 r.

Wobec braku uregulowania zaległości, strona powodowa wypowiedziała pozwanemu umowę pożyczki pismem z dnia 9 lutego 2016 r z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia.

Ostateczne przesądowe wezwanie strona powodowa wystosowała do pozwanego dnia 9 lutego 2016 r.

Za wymienione czynności windykacyjne strona powodowa naliczyła koszty w kwocie **20 ,00 zł.**

Dowód:

- wezwanie do zapłaty z dnia 2 listopada 2015 r – k. 39,

- **wypowiedzenie umowy pożyczki z dnia 9 lutego 2016 r z potwierdzeniem nadania – k. 40-41,**
- **ostateczne przesądowe wezwanie do zapłaty z dnia 9 lutego 2016 r z potwierdzeniem nadania – k. 42-43.**

Strona powodowa zaksięgowała wpłaty pozwanego, w ten sposób, że:

- kapitał (należność główna 1 200, 00 zł + prowizja 1 377, 60 zł) w kwocie 2 577, 60 zł pomniejszyła o wpłatę w kwocie 1 289, 20 zł, czyli do zapłaty pozostała kwota 1 288, 40 zł,
- koszty windykacji (2 x wezwanie do zapłaty) w kwocie 20, 00 zł pomniejszyła o wpłatę w kwocie 10, 00 zł, czyli do zapłaty pozostała kwota 10, 00 zł.

Mając na uwadze, że strona powodowa wypłaciła pozwanemu „do ręki” tylko kwotę 1 185, 00 zł zadłużenie pozwanego z umowy pożyczki wynosi:

- kapitał (należność główna 1 185, 00 zł + prowizja 1 377, 60 zł) w kwocie 2 562, 60 zł pomniejszony o wpłatę w kwocie 1 289, 20 zł, czyli do zapłaty pozostała kwota **1 273, 40 zł**,
- koszty windykacji (2 x wezwanie do zapłaty) w kwocie 20, 00 zł pomniejszony o wpłatę w kwocie 10, 00 zł, czyli do zapłaty pozostała kwota **10, 00 zł**.

Dowód:

- **umowa pożyczki nr (...)(...) dnia 2 czerwca 2015 r – k. 35-38,**
- **dowód wypłaty z dnia 2 czerwca 2015 r- k. 20, 21, 76, 77,**
- **potwierdzenie przelewu z dnia 24 czerwca 2015 r – k. 18, 74**
- **dowód wpłaty z dnia 24 lipca 2015 r – k. 19, 75,**
- **dowód wpłaty z dnia 24 sierpnia 2015 r – k. 19, 75,**
- **potwierdzenie przelewu z dnia 24 września 2015 r – k. 18, 74,**
- **dowód wpłaty z dnia 24 listopada 2015 r – k. 17, 73,**
- **dowód wpłaty z dnia 23 grudnia 2015 r – k. 20, 76,**
- **przesłuchanie pozwanego – k. 92-93.**

Pozwany urodził się w (...) r, w latach 1968-1978 uprawiał czynnie sport – był kierowcą żużlowym. W tym okresie pozwany doznał szeregu urazów, a to w 1968 r uraz skrajny kręgosłupa szyjnego, w 1972 r uraz kręgosłupa piersiowego ze złamaniem trzonów 11 i 12, w 1975 r złamanie obojczyka lewego, w 1976 r uraz głowy ze wstrząśnieniem mózgu, w 1977 r uraz skrajny kolana lewego, w 1978 r uraz stawów skokowych i stóp.

W 1983 pozwany rozwiódł się, ma jedną córkę D., która mieszka w L., ale nie utrzymuje ze sobą kontaktu, nie udziela mu wsparcia.

Po rozwodzie w latach 90-tych XX wieku pozwany przeniósł się do B.. Pozwany zamieszkał w domu rodzinnym w centrum B.. Pozwany zajmuje pomieszczenia na piętrze, gdzie znajdują się dwa pokoje, a w jednym z nich wydzielona jest kuchnia. Łazienka i wc znajdują się na parterze domu, w części zajmowanej przez rodzinę siostry pozwanego, do wspólnego użytku. Pozwany ogrzewa zajmowaną przez siebie część domu piecem typu koza, zużywa 2 tony węgla

rocznie. Pozwany otrzymał kwotę 2 000, 00 zł na dofinansowanie remontu, ale żadna z firm budowlanych nie chciała podjąć się remontu z uwagi na zły stan budynku (brak ocieplenia, zawilgocenie ścian).

Obecnie pozwany ma 70 lat. Z uwagi na ogólny stan zdrowia, w tym przebyte urazy, w 1988 r został zaliczony do II grupy inwalidzkiej, w 1993 r do I grupy inwalidzkiej, zaś w 2004 r uznany za niezdolnego do pracy, przy czym w orzeczeniu zaznaczono że wymaga aparatu słuchowego, wsparcia informacyjnego i psychospołecznego w samodzielnej egzystencji. Pozwany skarży się na bóle kręgosłupa szyjnego i piersiowego, barku, kolana lewego oraz obu stóp. W dniu 16 października 2015 r pozwany w garażu ostrzył siekierę na szlifierce stołowej, której tarcza pękła i uderzyła w okolice oka lewego. Ostatecznie pozwany stracił wzrok w oku lewym. Pozwany pozostaje w leczeniu w Poradni Ogólnej oraz w (...): neurologicznej, ortopedycznej, reumatologicznej, pulmonologicznej, urologicznej, okulistycznej, a także korzysta z rehabilitacji. W związku z tym ponosi koszty dojazdów do placówek medycznych oraz na zakup leków.

Pozwany otrzymywał zasiłki celowe i pomoc rzeczową z MOPS B. w latach 2014-2015 r, a to:

- w styczniu 2014 r w kwocie 200, 00 zł na zakup drewna opałowego oraz w kwocie 350, 01 zł na pokrycie kosztów transportu;
- w czerwcu 2014 r w kwocie 250, 00 zł na pokrycie kosztów leczenia i zakup żywności,
- w sierpniu 2014 r w kwocie 250, 00 zł na zakup żywności, pokrycie kosztów leczenia i utrzymanie mieszkania,
- w listopadzie 2014 r na sfinansowanie zakupu 1/2 tony węgla i w kwocie 140, 00 zł na zakup drewna,
- w styczniu 2015 r w kwocie 614, 00 zł na zakup węgla, żywności i odzieży,
- w marcu 2015 r w kwocie 300, 00 zł na pokrycie kosztów mediów, zakup żywności i węgla,
- w maju 2015 r w kwocie 300, 00 zł na pokrycie kosztów leczenia, zakup żywności i utrzymanie mieszkania,
- w październiku 2015 r w postaci jednej tony węgla oraz w kwocie 300, 00 zł na zakup żywności i utrzymanie mieszkania,
- w listopadzie 2015 r łącznie w kwocie 500, 00 zł na zakup żywności i leków, pokrycie kosztów leczenia, dojazdów do placówek medycznych i leków.

Pozwany utrzymuje się z renty wypłacanej przez ZUS, w 2015 r otrzymywał 988, 77 zł „na rękę” (po odjęciu kwoty potrąconej z tytułu egzekucji), zaś w lipcu 2016 r przyznano mu dodatkowo rentę specjalną w kwocie 700, 00 zł. Zatem od lipca 2016 r pozwany otrzymywał „na rękę” **1 855, 60 zł**.

Na miesięczne wydatki pozwanego w 2016 r składały się: partycypowanie w kosztach gazu, wody i odpadów komunalnych w kwocie 220, 00 zł, opłata za energię elektryczną w kwocie 28, 62 zł oraz opłata za telefon w kwocie 50,47 zł. W oświadczeniu z marca 2017 r pozwany podał, że jego miesięcznie wydatki wynoszą maksymalnie **600, 00 zł**.

Zajęcie komornicze od marca 2016 r wynosiło 320, 58 zł (do sprawy Km 1812/14 i Km 770/16). Sprawa egzekucyjna o sygn. Km 1812/14 została zakończona wobec zapłaty, co stwierdzono postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2015 r. Obecnie prowadzone jest przeciwko pozwanemu postępowanie egzekucyjne o sygn. Km 345/17, które zostało wszczęte w maju 2017 r, na podstawie tytułu wykonawczego z 2013 r (dotyczy tzw. chwilówki), w jego toku dokonano zajęcia świadczeń rentowych pozwanego i od maja 2017 r dokonywane są potrącenia.

W oświadczeniu z marca 2017 r pozwany oszacował swoje długi na kwotę maksymalnie **800, 00 zł** miesięcznie.

Pozwany systematycznie zaciąga pożyczki, przy czym „jedną pożyczkę spłaca drugą”.

Dowód:

- **orzeczenie dla ZUS z dnia 29 kwietnia 1993 r – k. 7, 62, 65,**
- **orzeczenie dla ZUS z dnia 23 listopada 2004 – k. 8, 63, 66,**
- **orzeczenie dla ZUS z dnia 10 marca 1988 r – k. 9, 64,**
- **pismo MOPS w B. z dnia 21 kwietnia 2015 r – k. 11-12,**
- **pismo MOPS w B. z dnia 8 kwietnia 2016 r – k. 9-10, 64, 67-68,**
- **decyzja ZUS z dnia 12 marca 2015 r – k. 12, 72,**
- **pismo z ZUS z dnia 13 maja 2016 r- k. 12, 72,**
- **karta leczenia szpitalnego z dnia 16 października 2015 r – k. 14-15, 70,**
- **karta leczenia szpitalnego z dnia 23 października 2015 r – k. 13-14, 69-70,**
- **wyniki badań z dnia 16 października 2015 r – k.15, 71,**
- **prywatne orzeczenie lekarskie z dnia 25 lutego 2014 r- k. 16,**
- **pismo piosła E. C. z dnia 20 marca 2012 r- k. 16,**
- **pismo Ministerstwa Sportu i Turystyki z dnia 9 lipca 2015 r- k. 17, 73,**
- **zaświadczenie lekarskie z dnia 26 stycznia 2017 r – k. 58,**
- zawiadomienie ZUS z dnia 18 lipca 2016 r – k. 90-91,**
- **decyzja MOPS z dnia 29 stycznia 2014 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 29 stycznia 2014 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 2 czerwca 2014 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 27 sierpnia 2014 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 7 listopada 2014 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 7 listopada 2014 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 7 stycznia 2015 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 24 marca 2015 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 19 maja 2015 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 7 października 2015 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 13 października 2015 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 6 listopada 2015 r – k. 98,**
- **decyzja MOPS z dnia 27 listopada 2015 r – k. 98,**

- akta egzekucyjne sygn. Km 345/17,

- akta egzekucyjne sygn. Km 1812/14,

- przesłuchanie pozwanego – k. 92-93.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wyżej wymienione dokumenty oraz przesłuchanie pozwanego.

Dokumenty w postaci: umowy pożyczki, wezwań do zapłaty, wypowiedzenia umowy, potwierdzenia wypłat i wpłat – jako dokumenty prywatne – stanowiły dowód tego, że osoba, która je podpisała złożyła oświadczenia w nich zawarte. Ich wiarygodność nie była kwestionowana. Na podstawie tych dokumentów Sąd ustalił, jakie roszczenie przysługuje stronie powodowej wobec pozwanego, tj. z jakiego tytułu i w jakiej wysokości.

Dokumenty w postaci: dokumentacji medycznej, decyzji ZUS, decyzji MOPS, pism posa i Ministerstwa, oraz akt egzekucyjnych – jako dokumenty urzędowe – stanowiły dowód tego, co zostało w nich urzędowo poświadczono. Wymienione dokumenty były pomocne w ustaleniu sytuacji osobistej i finansowej pozwanego.

Sytuację osobistą i finansową pozwanego Sąd ustalił przede wszystkim w oparciu o przesłuchanie samego pozwanego. Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanego, albowiem były one spontaniczne, szczerze i przekonujące.

Sąd zważył co następuje:

W przedmiotowej sprawie strona powodowa (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. domagała się zasądzenia od pozwanego J. D. kwoty 1 313, 23 zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie z tytułu umowy pożyczki nr (...) (...) dnia 2 czerwca 2015 r.

Jak ustalono w przedmiotowej sprawie, strony zawarły wymienioną pożyczkę opiewającą na łączną kwotę 2 577, 60 zł, tj. należność główna w kwocie 1 200, 00 zł oraz prowizja w kwocie 1 377, 60 zł.

Na stronie drugiej umowy § 2 ust. 3 strona powodowa błędnie podała, że „całkowita kwota pożyczki” opiewa na kwotę 3 955, 20 zł. Takie wyliczenie wynika z tego, że strona powodowa do kwoty 2 577, 60 zł (1 200, 00 zł + 1 377, 60 zł) jeszcze ponownie dodała kwotę prowizji 1 377, 60 zł, co łącznie stanowi 3 955, 20 zł. W tym zakresie zarzuty pozwanego są zasadne.

Pozwany miał rację także co do tego, że co prawda w umowie w § 2 ust. 1 podano, że po potrąceniu prowizji – na rzecz strony powodowej – do wypłaty na jego rzecz pozostaje kwota 1 200, 00 zł, ale faktycznie wypłacono mu tylko kwotę **1 185, 00 zł**. Z dowodu wypłaty z dnia 2 czerwca 2015 r – wielokrotnie przedkładanego do akt - wyraźnie i jednoznacznie wynika, że pozwanemu „do ręki” wypłacono kwotę 1 185, 00 zł a nie kwotę 1 200, 00 zł, a strona powodowa nie wyjaśniła tej rozbieżności. Należało zatem przyjąć, że pozwany z umowy pożyczki otrzymał kwotę 1 185, 00 zł.

Z kolei pozwany nie miał racji zarzucając stronie powodowej naliczenie „lichwiarskich” odsetek. Pożyczka udzielona pozwanemu – zgodnie z § 2 ust. 1 umowy – była nieoprocentowana, a jedyny koszt, jaki pozwany obowiązany był ponieść w związku z udzieleniem pożyczki, stanowiła prowizja w kwocie **1 377, 60 zł**. Co do zasady umowa pożyczki jest umową odpłatną, zatem pożyczkodawca zastrzega dla siebie wynagrodzenie za udostępnienie środków pieniężnych pożyczkobiorcy. Strona powodowa trudni się udzielaniem pożyczek osobom prywatnym, oczywistym więc jest, że czyni to odpłatnie. Pozwany chciał skorzystać z pożyczki udzielonej odpłatnie przez stronę powodową, a strona powodowa nie miała prawa mu tego odmówić. W tej sytuacji pozwany musiał się liczyć z tym, że za skorzystanie z środków pieniężnych obowiązany będzie do uiszczenia wynagrodzenia. W przedmiotowej sprawie wynagrodzenie przybrało postać prowizji w kwocie 1 377, 60 zł, określonej w sposób wyraźny i jednoznaczny, co podkreśliła także strona powodowa. Zgodnie z art. 29 ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r (tj. Dz. U. z 2016 r

Nr 1528) umowa pożyczki konsumenckiej powinna być sformułowana w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Wysokość prowizji została określona w umowie kwotowo, na pierwszej stronie, pogrubionym drukiem.

Pozwany zarzucił abuzywność postanowień umowy pożyczki dotyczących naliczenia prowizji w kwocie 1 377, 60 zł. Zgodnie z art. 385¹ § 1 kc za abuzywne, czyli tzw. niedozwolone klauzule umowne, uważa się postanowienia umowy zawartej z konsumentem, nieuzgodnione z nim indywidualnie, kształtujące jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy tego konsumenta, przy czym nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, chyba że zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny. Nie ulega wątpliwości, że umowa pożyczki została zawarta przez pozwanego jako konsumenta i że warunki tej pożyczki zostały określone jednostronnie przez stronę powodową, a pozwany mógł jedynie jej przyjąć. Skoro jednak zakwestionowane postanowienia umowy dotyczą prowizji, będącej rodzajem wynagrodzenia za udzielenie pożyczki, to postanowienia te określają główne świadczenie i jako sformułowane w sposób jednoznacznym wyłączone zostały z kontroli abuzywności. Gdyby jednak tak nie było, to należałoby rozważyć, czy postanowienia umowy dotyczące prowizji kształtują prawa i obowiązki pozwanego w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W tym miejscu ocena abuzywności łączy się z kolejnymi zarzutami pozwanego.

W dalszej kolejności pozwany zarzucił bowiem, że umowa pożyczki została zawarta przez niego w warunkach wyzysku. Zgodnie z art. 388 § 1 kc o wyzysku mówimy, jeżeli jedna strona umowy, wyzyskując przymusowe położenie, niedołość lub niedoświadczenie drugiej strony, w zamian za swoje świadczenie zastrzega dla siebie świadczenie, którego wartość przewyższa w rażącym stopniu wartość jej własnego świadczenia.

Zatem także przy wyzysku musimy mieć do czynienia z rażącą dysproporcją wzajemnych świadczeń stron, a więc z ukształtowaniem praw i obowiązków stron umowy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszającymi interesy stron.

W przypadku wyzysku ta dysproporcja świadczeń musi być rażąca, w literaturze można spotkać poglądy nawiązujące w tej kwestii do kategorii pojęciowej „pokrzywdzenia o ponad połowę wartości” (laesio enormis). W przedmiotowej sprawie porównując wysokość kwoty otrzymanej „do ręki” przez pozwanego tj. 1 1185, 00 zł, do kwoty prowizji potrąconej na rzecz strony powodowej tj. 1377, 60 zł, o rażącej dysproporcji świadczeń nie może być mowy.

„Przymusowe położenie występuje, gdy strona znajduje się w takich warunkach materialnych, osobistych lub rodzinnych, które zmuszają do zawarcia umowy nawet bez ekwiwalentności świadczeń (za wszelką cenę) oraz nie pozwalają na swobodne pertraktacje. Stan niedołości należy rozumieć jako bezradność, niemożliwość przewyciężenia przeszkód na skutek braku sił fizycznych lub psychicznych, a niedoświadczenie jako brak ogólnego doświadczenia życiowego, bądź jako brak doświadczenia w określonego rodzaju przedsięwzięciach (por.: wyrok SN z dnia 27 września 2015 r V CK 191/05 LEX nr 407057).

Pozwany w przedmiotowej sprawie wielokrotnie powoływał się na swoją trudną sytuację osobistą i finansową. Pozwany – jak sam przyznał – korzysta z pożyczek tzw. chwilówek, gdyż banki nie chciały mu udzielać pożyczek lub kredytów. Pozwany użył sformułowania, że „jedną pożyczkę spłaca drugą”. Pozwany musi więc zdawać sobie sprawę z tego, że pożyczki udzielane są odpłatnie i że w przypadku tzw. pożyczek chwilówek „wynagrodzenie”, jakie ma uiścić pożyczkodawcy, jest wysokie. Umowę pożyczki ze stroną powodową pozwany zawarł w lutym 2015 r, a więc na kilka miesięcy przed wypadkiem, na skutek którego stracił oko, zatem mógł zapoznać się z warunkami tej umowy. Pozwany – sam przyznał – że nie ma problemów z czytaniem także obecnie, „ale jego psychika nie wytrzymuje”. Pozwany podnosił, że boryka się z problemami finansowymi, ale przecież otrzymywał rentę w kwocie przewyższającej jego wydatki. Jak będzie mowa poniżej powód do lipca 2016 r pobierał świadczenie „na rękę” w kwocie powyżej 900, 00 zł (po uwzględnieniu potrąceń egzekucyjnych), od lipca 2016 r - prawie 2 000, 00 zł, a jego wydatki wynoszą 600, 00 zł miesięcznie. Pozwany jest osobą pozostająca w leczeniu, o czym także poniżej, ale korzysta z publicznej służby zdrowia. Jak słusznie podkreśliła strona powodowa „potrzeba uzyskania gotówki nie świadczy o przymusowym położeniu w rozumieniu art. 388 kc”(por.: wyrok SA w Katowicach z dnia 13 lutego 2013 r sygn. I ACa 1008/12). Pełnomocnik pozwanego nie sprecyzował jednoznacznie, dlaczego umowa pożyczki została zawarta w warunkach wyzysku.

Nadto zgodnie z art. 388 kc uprawnienia do żądania zmniejszenia swego świadczenia czy unieważnienie umowy z powołaniem się na instytucję wyzysku wygasają z upływem 2-ech lat od dnia zawarcia umowy, jest to termin zawity. Umowa pożyczki została zawarta dnia 2 czerwca 2015 r, a na wyzysk powołano się dopiero na pierwszej rozprawie w dniu 20 czerwca 2017 r.

Ocena abuzywności postanowień umowy oraz czy tego, że umowa została zawarta w warunkach wyzysku, łączy się z kolejnym zarzutem pozwanego. Pozwany zarzucał, że w ogóle umowa pożyczki jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, czyli art. 58 § 2 i 3 kc.

Przez zasady współzycia społecznego należy rozumieć podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania. Przed wprowadzeniem przepisów o odsetkach maksymalnych, za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego uważano zastrzeżenie w umowie zbyt wysokich odsetek (por.: wyrok SN z dnia 8 stycznia 2003 r II CKN 1097/00 Legalis; wyrok SN z dnia 27 maja 2010 r III CSK 230/09 Legalis; wyrok SA w Warszawie z dnia 27 października 2004 r VI ACa 146/04 Legalis; wyrok SA w Łodzi z dnia 1 lipca 2016 r I ACa 39/16 Legalis). Obecnie za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego uważa się zastrzeżenie nadmiernego wynagrodzenia albo ustanawianie nadzabezpieczenia (por.: wyrok SN z dnia 28 października 2010 r II CSK 218/10 Legalis; wyrok SN z dnia 12 października 2011 r II CSK 690/10 Legalis). Należało więc rozważyć, czy w przedmiotowej sprawie uprawnienie strony powodowej do pobrania prowizji w kwocie 1 377, 60 zł nie było sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

Przechodząc do tych rozważań należy mieć na uwadze to, że do umowy pożyczki zawartej przez strony mają zastosowanie przepisy wspomnianej ustawy o kredycie konsumenckim. Zgodnie z art. 36a ust. 1 cyt. ustawy maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu oblicza się według wzoru:

$$MPKK \leq (K \times 25\%) + (K \times n/R \times 30\%)$$

- **MPKK** – **maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu**

- **K** – **całkowita kwota kredytu,**

- **n** – **okres spłaty,**

- **R** – **liczba dni w roku**

Maksymalna kwota pozaodsetkowych kosztów kredytu w całym okresie kredytowania nie może być wyższa od całkowitej kwoty kredytu. W przedmiotowej sprawie maksymalna kwota pozaodsetkowych kosztów kredytu – dopuszczalnych przez ustawodawcę – w całym okresie kredytowania mogła wynieść **1 409, 43 zł**, a to: $((1\ 185, 00\ \text{zł} + 1\ 377, 60\ \text{zł}) \times 25\%) + ((1\ 185, 00\ \text{zł} + 1\ 377, 60\ \text{zł}) \times 365\ \text{dni}/365\ \text{dni} \times 30\%) = (2\ 562, 60 \times 25\%) + (2\ 562, 60\ \text{zł} \times 1 \times 30\%) = 640, 65\ \text{zł} + 768, 78\ \text{zł} = 1\ 409, 43\ \text{zł}$. Zatem prowizja ustalona przez stronę powodową na kwotę 1 377, 60 zł, jest nieco niższa niż prowizja, jaką strona powodowa mogła zastrzec dla siebie w umowie zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim. Skoro ustawodawca przewidział, iż pozaodsetkowe koszty mogą być tak wysokie, to nie można uznać, że koszty te zostały naliczone w sposób sprzeczny z zasadami współzycia społecznego czy są w rażącym stopniu nadmierne. Ideą ustawy o kredycie konsumenckim jest przede wszystkim ochrona interesów konsumentów i przewidziano w niej instrumenty ochrony konsumentów. Gdyby koszty naliczone przez stronę powodową były nadmierne, to należałoby je obniżyć do poziomu wynikającego z ustawy.

Pozaodsetkowe koszty pożyczki zawartej przez strony nie naruszały ustawy o kredycie konsumenckim, a zatem nie można było uznać, iż pozostają w sprzeczności z prawem czy zasadami współzycia społecznego, albo że naruszają interes pozwanego. Strona powodowa świadczy usługi polegające na udzielaniu pożyczek, skoro pozwany zdecydował się na zaciągnięcie pożyczki musi ją spłacić wraz z kosztami, postanowienia umowne zgodnie z zasadą pacta sunt servanda wiążą strony.

Pozwany ma skomplikowaną sytuację osobistą i finansową, ale nie taką, z której „nie ma wyjścia”. Pozwany w młodości był kierowcą żużlowym, uległ szeregu kontuzji, po rozwodzie wrócił do domu rodzinnego w B.. Pozwany ma własne lokum – choć wymagające remontu – za które nie musi uiszczać czynszu, mieszka samotnie, nie ma nikogo na utrzymaniu. Miesięczne wydatki pozwanego – jak sam podał – wynoszą maksymalnie 600, 00 zł, a to partycypowanie w kosztach energii elektrycznej, gazu, wody wywozu śmieci; zakup opału na zimę; opłata za telefon; zakup żywności. Do lipca 2016 r pozwany otrzymywał rentę w kwocie około 1 200, 00 zł, ale z uwagi na zajęcia egzekucyjne, „na rękę” nieco powyżej 900, 00 zł. Z tego też względu pozwany korzystał z zasiłków celowych w MOPS na pokrycie kosztów zakupu opału, żywności, leków czy utrzymanie mieszkania. Obecnie jego sytuacja znacznie się poprawiła, albowiem otrzymał rentę specjalną dla byłych sportowców w wysokości 700, 00 zł. Zatem od lipca 2016 r pozwany otrzymuje prawie 2 000, 00 zł (często taka kwota musi wystarczyć na utrzymanie 3-osobowej rodziny), co przy wydatkach w kwocie 600, 00 zł, pozwala poczynić oszczędności na spłatę zadłużeń. Przed lipcem 2016 r pozwany mógł mieć problemy, przy braku racjonalnej gospodarki finansowej, z pokrywaniem bieżnych zobowiązań, stąd posiłkowanie się pożyczkami tzw. chwilówkami. Obecnie pozwany, gdy ma znacznie wyższą rentę, może regulować bieżące i zaległe zobowiązania, należy jednak mu to umożliwić – o czym poniżej.

Reasumując, Sąd uznał roszczenie strony powodowej za zasadne, jedynie nieznacznie zmniejszył jego rozmiar. Skoro pozwany otrzymał „na rękę” kwotę 1 185, 00 zł, a strona powodowa pobrała prowizję w kwocie 1 377, 60 zł, to zadłużenie z umowy pożyczki pierwotnie wynosiło 2 562, 60 zł, nadto strona powodowa doliczyła koszty windykacji w kwocie 20, 00 zł – łącznie **2 582, 60 zł**. Pozwany na poczet zadłużenia uiszczył **1 299, 20 zł**, przy czym kwotę 1 289, 20 zł zaliczono na poczet kwoty 2 562, 00 zł, zaś kwotę 10, 00 zł zaliczono na poczet kwoty 20, 00 zł. Zatem do zapłaty przez pozwanego pozostała kwotą **1 283, 40 zł**, którą Sąd zasądził w całości.

Sąd nie zasądził skapitalizowanej kwoty odsetek tj. 14, 83 zł, albowiem odsetki te zostały naliczone od kwoty kapitału wynoszącej 1 288, 40 zł (a nie od kwoty 1 273, 40 zł), strona powodowa nie przedstawiła wyliczenia od prawidłowo ustalonego kapitału, a Sąd nie miał możliwości dokonać takiego wyliczenia we własnym zakresie.

Zatem w dalszym zakresie powództwo oddalono w oparciu o art. 6 kc.

Sąd zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 1 273, 40 zł (kapitał) wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie w zapłacie, które nie mogą przekraczać odsetek maksymalnych za opóźnienie, od dnia 28 kwietnia 2016r. (dzień wniesienia pozwu) do 4 września 2017 r (dzień wydania wyroku) – o czym poniżej.

W przedmiotowej sprawie pozwany stanowczo wnosił o oddalenie powództwa, zatem nie wnosił ewentualnie o rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty.

Zgodnie z art. 320 kpc w szczególnie uzasadnionych wypadkach Sąd może zasądzone świadczenie rozłożyć na dogodne raty. Chodzi tu o sytuacje, w których ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny spełnienie zasądzzonego świadczenia byłoby dla pozwanego niemożliwe do wykonania lub w każdym razie bardzo utrudnione i narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dn. 25.01.2013r. I Aca 1080/12, Lex). Z drugiej strony chodzi także o to, aby umożliwić pozwanemu dobrowolne wykonanie wyroku, a wierzyciela nie narażać na nieefektywne wydatki egzekucyjne. Takie rozumienie art. 320 kpc pozostaje w zgodzie z art. 31 ust. 3 Konstytucji, uzależniającym dopuszczalność ustanowienia w ustawie ograniczenia korzystania z konstytucyjnego prawa, jakim jest wierzycielność, od tego, czy nie narusza ono istoty tego prawa oraz czy jest konieczne w demokratycznym państwie m.in. dla porządku publicznego albo wolności i praw innych osób (por. uchwała SN z dnia 15 grudnia 2006 r III CZP 126/06 OSNC 2007/10/147).

Sąd orzeka w przedmiocie rozłożenia świadczenia na raty na wniosek, ale może także taką decyzję podjąć z urzędu, jeżeli uzna, że taka ingerencja jest konieczna.

W ocenie Sądu sytuacja osobista i finansowa pozwanego przedstawiona powyżej uzasadniała rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty. Pozwany nie byłby w stanie uiszczyć kwoty powyżej 1 200, 00 zł jednorazowo i niezwłocznie, gdyż dla

nego jest ona zbyt wysoka. Pozwany co prawda obecnie pobiera świadczenie w kwocie około 2 000, 00 zł, jego wydatki wynoszą około 600, 00 zł, ale reguluje także inne zadłużenia na kwotę 800, 00 zł miesięcznie i od maja 2017 r komornik dokonuje potrącenia z renty. Po podwyższeniu renty pozwany ma możliwość „wyjścia” z problemów finansowych, bieżącego regulowania zobowiązań i spłaty zadłużeń, ale tylko w sposób ratalny. Pozwany nie ma żadnego majątku, który mógłby spieniężyć, ani rodziny, która udzieliłaby mu wsparcia finansowego. Zdaniem Sądu, należy pozwanemu dać szansę na spłatę zadłużenia, tym bardziej, że ewentualna egzekucja nie dałaby realnych korzyści stronie powodowej. Strona powodowa mogłaby skierować egzekucję tylko do świadczeń rentowych pozwanego, które w maju 2017 r zostały już zajęte, a przy zajęciu obowiązują limity kwotowe, a co więcej doszłoby do zbiegu i kolejnych planów podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Rozkładając zasądzoną kwotę na raty, Sąd miał na względzie również interes strony powodowej. Przy racie w kwocie średnio 50, 00 zł miesięcznie pozwany spłaci zadłużenie w ciągu około 2- ch lat, a rata w takiej wysokości nie będzie nadmiernym obciążeniem dla jego budżetu. Strona powodowa winna na przyszłość „zaostrzyć” procedury dotyczące badania zdolności kredytowej pożyczkobiorców, aby „nie narażać się” na kolejne procesy, zaś pozwany – zaniechać zaciągania pożyczek tzw. chwilówek i w sposób racjonalny gospodarować świadczeniem rentowym.

Rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty ma ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (por. uchwała SN z dnia 15 grudnia 2006 r III CZP 126/06 OSNC 2007/10/147). Rozkładając zasądzone świadczenie na raty, sąd nie może natomiast odmówić przyznania wierzycielowi odsetek za okres poprzedzający wydanie wyroku (por. uchwała SN z dnia 22 września 1970 r III PZP 11/70 OSNC 1971/4/61). Stąd odsetki od dochodzonej kwoty zostały zasądzone do dnia wydania wyroku, tj. do 4 września 2017 r. Jeśli jednak pozwany będzie opóźniał się z zapłatą poszczególnych rat, stronie powodowej będą się należały odsetki za opóźnienia w zapłacie kolejnych rat (por.; H. Pietrkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2009, s. 336).

W tym stanie rzeczy na podstawie powołanych przepisów orzeczono jak w sentencji.

O kosztach orzeczono zgodnie z art. 102 kpc. W wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może nie obciążać strony przegrywającej kosztami procesu. Pozwany w zasadzie przegrał proces, ale mając na uwadze jego sytuację osobistą i finansową – przedstawioną powyżej – Sąd odstąpił od obciążania go zwrotem kosztów stronie powodowej. Strona powodowa jako podmiot trudniący się udzielaniem pożyczek posiada rezerwę finansową na prowadzenie procesów sądowych.

Ponieważ pozwany reprezentowany był przez pełnomocnika z urzędu, którego wynagrodzenie nie zostało pokryte, Sąd przyznał mu wynagrodzenie od Skarbu Państwa zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r Prawo o Adwokaturze (tj. Dz. U. z 2016 r Nr 1999) w związku z § 4 ust. 1, 2 i 3 w zw. z § 8 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015 r Nr 1801). Z uwagi na nakład pracy pełnomocnika Sąd uznał za zasadne przyznać adw. M. K. wynagrodzenie stanowiące 75% (a nie 50%) opłaty maksymalnej, czyli 75% z kwoty 360, 00 zł tj. 270, 00 zł + 62, 10 zł tytułem 23% VAT – łącznie **332, 10 zł**.

SSR Agata Gawłowska-Sobusiak